

4. Ruotsin maallinen valta laajenee Suomeen

Tietoisku: Keskiajan hallinto Suomessa

Kuningas

- Ruotsin kuninkaan valitsivat keskiajalla Moran kiville kokoontuneet maakuntien mahtimiehet ja talonpoikien ja pappien edustajat. Suomalaiset saivat oikeuden osallistua vaaliin 1360-luvulla.
- Kuninkaan valta kasvoi keskiajalla, mutta se ei vielä ulottunut tehokkaasti valtakunnan kaukaisimpiin kolkkiin. Valituksi tultuaan kuningas tekikin kuninkaan kierroksen valtakunnan eri osissa näyttääkseen valtaansa.
- Kuningas päätti valtakunnan asioista ja esim. oikeudenkäytöstä, mutta esim. uusien verojen määräämiselle hän tarvitsi maakuntakäräjien vahvistuksen.
- Tarvittaessa kuningas kutsui avukseen valtaneuvoston, joka koostui korkeista virkamiehistä, ylimyksistä ja piispoista.

Linnat ja linnaläänit

- Linnat olivat maallisen vallan tärkeimpiä keskuksia keskiajalla.
- Turun, Hämeen ja Viipurin linnat rakennettiin 1200–1300-lukujen vaihteessa, Olavinlinna Savoon 1400-luvun lopulla.
- Valtakunta oli jaettu linnanpäälliköiden johtamiin linnalääneihin.
- Linnanpäällikkö huolehti puolustuksen järjestämisestä ja verojen keräämisestä, mutta myös oikeuden jakamisesta ja hallinnosta.
- Linnoista käsin valvottiin kruunun etua ja resursseja. Linnaläänit eivät periytyneet vaan palautuivat aina kuninkaalle.

Paikallishallinto

Nimismiehet olivat talonpoikien edustajia ja paikallisia yhdysmiehiä kruunun suuntaan. He:

- keräsivät veroja
- järjestivät käräjiä, joissa ratkaistiin rikos- ja riita-asioita ja hoidettiin alueen yhteisiä asioita (kuten teiden rakentamista, yhteismetsien hoitamista ja rajankäyntejä)
- järjestivät kruunun virkamiesten kestityksen
- hoitivat viestien välitystä kruunulta kansalle

Kirkko oli tärkeä paikallishallinnon hoitaja ja joka pitäjässä olikin oma seurakunta.